

Παναγιώτης Μαυροειδής

Στη ρωγμή του χρόνου

Τριάντα χρόνια συμπληρώνονται από το 1989 και την ανταρσία της ΚΝΕ στην πολιτική συνεργασία της ηγεσίας του ΚΚΕ και του ενιαίου ΣΥΝ με τη ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ (κυβερνήσεις Τζαννετάκη, Ζολώτα).

Τι έσβησε η σκόνη του χρόνου; Τι αλλοίωσε η κατασκευή εκ των υστέρων αληθειών που καθορίζει ο συσχετισμός δύναμης; Ποιες αλήθειες ελπίδες στον κόσμο της κομμουνιστικής αριστεράς, παραμένουν ενεργές και γόνιμες; Όπως πάντα οι απαντήσεις δεν είναι δεδομένες. Σε μεγάλο βαθμό θα κριθούν στην τόλμη των ερωτημάτων.

Η ιστορία, μέσα από δυσανάγνωστα μηνύματα και άπειρες διαστρεβλώσεις, τελικά εκδικείται, καθώς επιμένει αδάμαστη στην αποτύπωση της πορείας όλων. Τίποτα δεν πρόκειται να παιχθεί «ακόμη μια φορά» προς χάρη των πρωταγωνιστών της, αλλά οι «αλήθειές» της, θα ξαναγράφονται διαρκώς.

Σήμερα, μοιάζει να ειρωνεύεται πολλούς, αλλά και να μας προκαλεί:

- Η Ελλάδα έχει πρωθυπουργό τον Κυριάκο, γιο του Κώστα Μητσοτάκη, αρχιτέκτονα εκείνων των δύο κυβερνήσεων ταξικής και πολιτικής συναλλαγής και υποταγής της Αριστεράς.
- Υπουργός Εσωτερικών στη σημερινή κυβέρνηση της ΝΔ – μετά από μια καλή θητεία στο ΠΑΣΟΚ!- τυχαίνει να είναι, ο Τάκης Θεοδωρικάκος, ο αντι-Γράφας εκλεκτός του ΠΓ της ΚΕ του ΚΚΕ («αριστερών» και «μεταρρυθμιστών»), που τοποθετήθηκε στην ηγεσία της ΚΝΕ για να την φέρει στον ίσιο «κομματικό δρόμο».
- Το πολιτικό διακύβευμα διαπάλης στην Αριστερά εκείνης της περιόδου, δηλαδή η αναζήτηση του δρόμου «κυβέρνησης της αριστεράς», με «ευρύτερες συνεργασίες» και στη βάση ενός «ρεαλιστικού αναπτυξιακού προγράμματος» εντός του καπιταλισμού,

βρήκε έκφραση στην κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, για να σκάσει τελικά στα κεφάλια του κόσμου της αριστεράς, με κίνδυνο ολοκληρωτικού διασυρμού και στρατηγικής ήττας της.

- Τέλος, το NAP και γενικά η αντικαπιταλιστική κομμουνιστική αριστερά, δυσκολεύονται να βρουν τα βήματά τους για ένα άλμα προς τη σύγχρονη κομμουνιστική απελευθερωτική στρατηγική με μαζικούς όρους.

Άρα λοιπόν;

Επαναστατική στρατηγική «πέρα από τον ορίζοντα» του ολοκληρωτικού καπιταλισμού

Και όμως το συνολικό αποτύπωμα που άφησε εκείνη η ανταρσία της ΚΝΕ και της αριστερής διαφωνίας στο ΚΚΕ, που στη συνέχεια οδήγησε στη συγκρότηση του NAP και της νεολαίας για την Κομμουνιστική Απελευθέρωση, δε χωράει σε απλά **υστερόγραφα** και στατικές αναγνώσεις.

Η ρήξη του 1989 δεν κατάφερε να ανατρέψει, αλλά **έπληξε** την κατεύθυνση εξέλιξης και ενσωμάτωσης της αριστεράς στην αστική πολιτική. Την αμφισβήτησε ριζικά και γέννησε ερωτήματα που είναι διαχρονικά **ενεργά**. Σε κάποιο βαθμό καθόρισε πλευρές της συζήτησης και της μετέπειτα εξέλιξης σε όλους τους σχηματισμούς της αριστεράς στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένου του ΚΚΕ. Χωρίς εκείνο το επιβλητικό **«φυσικά και δε θα πειθαρχήσω»** του Γιώργου Γράφα και τη συγκρότηση ενός μικρού μεν αλλά διακριτού πόλου αναζήτησης και κατάκτησης μιας αντικαπιταλιστικής κομμουνιστικής στρατηγικής στα αριστερά του ΚΚΕ, θα ήταν πιο εύκολο, αν όχι βέβαιο, να οδηγηθεί σύμπασα η ελληνική αριστερά σε μια πλήρη μετάλλαξη, ενωμένη σε ένα παναριστερό σχηματισμό τύπου ΑΚΕΛ ή άλλων «ανακυκλωμένων» μετα-κομμουνιστικών κομμάτων ανά την Ευρώπη, χωρίς «να ανοίξει ρουθούνι».

Θρυαλλίδα για το βάθεμα της διαφωνίας και τελικά για την εκδήλωση της ρήξης της ΚΝΕ με την ηγεσία του ΚΚΕ, αποτέλεσε η συγκρότηση της κυβέρνησης Τζαννετάκη με συνεργασία ΝΔ και του ενιαίου ΣΥΝ, την οποία με θέρμη μεθόδευσε και υποστήριξε η υπό τον Χ. Φλωράκη ηγεσία του ΚΚΕ. Ωστόσο, η αριστερή διαφωνία εντός ΚΚΕ και ΚΝΕ αναπτυσσόταν καιρό πριν, ασυντόνιστα, με διαφορετικές ταχύτητες και προσανατολισμούς, σε δύο ευρύτερα πεδία.

Το **πρώτο** αφορούσε την πορεία διαρκούς μετατόπισης της πολιτικής του ΚΚΕ προς τα δεξιά στα βασικά ζητήματα της κοινωνικής και πολιτικής διαπάλης στην Ελλάδα και ο μετεωρισμός του στην κατεύθυνση της συνεργασίας με τους δύο πόλους του αστικού

διπολισμού. Στην αρχή με το ΠΑΣΟΚ, μέσω των σχημάτων του **«αθροίσματος των δημοκρατικών δυνάμεων»** και της **«πραγματικής αλλαγής»**. Στη συνέχεια επιχείρησε τον απεγκλωβισμό του από τα δίλημμα «αριστερά ή δεξιά», αλλά από τα δεξιά, με πρώτο πειραματισμό τις δημοτικές εκλογές του 1986. Από εκεί και πέρα, στο όνομα του στόχου για «συμπαράταξη των αριστερών και προοδευτικών δυνάμεων», διευρύνονται οι δίαυλοι επικοινωνίας με την ΕΑΡ του Λ. Κύρκου. Το πρόγραμμα του ΚΚΕ σε κρίσιμα ζητήματα όπως αυτό της στάσης απέναντι στην ΕΟΚ γίνεται αγνώριστο με αποδοχή της θέσης της Ελλάδας σε αυτήν. Δεν επρόκειτο απλά για αλλαγές κειμένων, αλλά για μια ολόκληρη **πολιτική στροφή** που συνοψίστηκε πολιτικά στα νέα σχήματα για **«αλλαγή με κατεύθυνση το σοσιαλισμό»** και **«ανάπτυξη νέου τύπου»** στο 12^ο Συνέδριο (1987), αλλά και μια σαφώς μεγαλύτερη αποστασιοποίηση από ριζοσπαστικές πρακτικές στο εργατικό και νεολαιίστικο κίνημα.

Η στροφή αυτή έβρισκε νομιμοποίηση στις **εξελίξεις στην ΕΣΣΔ** με την **«περεστρόικα»** του Γκορμπατσόφ (1985). Ο **«νέος τρόπος σκέψης»** που είχε κεντρικό σημείο την ανοιχτή συνεργασία με τον καπιταλιστικό κόσμο και η σταδιακή **εξύμνηση της ατομικής ιδιοκτησίας** και του ανταγωνισμού, παρουσιάστηκαν ως τα στοιχεία που θα εξασφάλιζαν την «ανανέωση» του «υπαρκτού σοσιαλισμού». Προκαλούσαν προβληματισμό και διαφωνίες, οι οποίες από ένα σημείο και πέρα πήγαιναν και βαθύτερα στην όλη πορεία της ΕΣΣΔ και τα χαρακτηριστικά των κοινωνιών της Ανατολικής Ευρώπης, όχι βέβαια από «σταλινικές» θέσεις (όπως προσπάθησαν πολλοί να χρεώσουν στην ΚΝΕ) αλλά με επιδίωξη «επαναστατικής ανανέωσης». Εξάλλου, αυτό υπογράμμισε και η δριμύτατη καταδίκη της σφαγής στην **Τιεν Αν Μεν**. Αυτό ήταν το **δεύτερο** πεδίο των διαφωνιών αλλά της προσπάθειας συγκρότησης νέων απαντήσεων στα ζητήματα της κομμουνιστικής προοπτικής.

Συνοψίζοντας, η ρήξη της ΚΝΕ το 1989 αποτέλεσε **αφενός** μια **αντίσταση** στον πολιτικό και ιδεολογικό εκφυλισμό της κομμουνιστικής αριστεράς ενσωματώνοντας σε αυτό τόσο την εσωτερική πολιτική διάσταση όσο και την διεθνή και αφετέρου ένα κάλεσμα για **αντεπίθεση, επαναθεμελίωση και ανάταση** της κομμουνιστικής αριστεράς και της απελευθερωτικής χειραφετητικής προοπτικής. Αναμφισβήτητα, κυριάρχησε η πρώτη πλευρά.

Τα καθήκοντα αυτά σαφώς **υπερέβαιναν** τα πολιτικά, θεωρητικά, ιστορικά και ταξικά **όρια** που είχε (και έχει το ΝΑΡ) και εγγράφονταν στη γενικότερη μεταβολή στα χαρακτηριστικά του καπιταλισμού, την κατάρρευση του ιστορικού κομμουνιστικού κινήματος και τις πολλαπλές επιδράσεις στη διαμόρφωση του «σώματος» και της συνείδησης της εργατικής τάξης και ειδικά των νέων βαρδιών της.

Ωστόσο, το NAP τόλμησε να αναμετρηθεί και να προσεγγίσει απαντήσεις τόσο στο επίπεδο της ανάλυσης (ολοκληρωτικός καπιταλισμός, χαρακτήρας χωρών υπαρκτού σοσιαλισμού, πολιτικό υποκείμενο), όσο και στο επίπεδο της επαναστατικής στρατηγικής στο σύγχρονο κόσμο, τοποθετώντας μεταξύ των άλλων σε νέα βάση τις εκτιμήσεις για την πορεία του ίδιου του ελληνικού καπιταλισμού και τη θέση του στην ΕΕ και το καπιταλιστικό-ιμπεριαλιστικό πλέγμα.

Το NAP έπρεπε να τολμήσει και συνέβαλε στην **επαναστατική αναζήτηση** αφήνοντας στην άκρη νεκρά στερεότυπα, αλλά αρνούμενο να υποκύψει στον αυξανόμενο κίνδυνο του **αγνωστικισμού**.

Όφειλε να μιλήσει και επιχείρησε να θέσει την ανάγκη της **κομμουνιστικής επαναθεμελίωσης**, χωρίς υπόκλιση στο ρεύμα της **αποκομμουνιστικοποίησης** και της άρνησης της επαναστατικής ψυχής του μαρξισμού.

Να σταθεί κριτικά στην **ιστορία** της ανόδου και της ήττας του εργατικού και κομμουνιστικού κινήματος, ανατρέχοντας στις **καλύτερες στιγμές** τους, μακριά από την **ηρωοποίηση** ή το **μηδενισμό**.

Η κριτική και αυτοκριτική εξέταση της πορείας του NAP, πρέπει να γίνεται με **διαλεκτική προσέγγιση** των παραπάνω πλευρών. Είναι μια δύσκολη προσπάθεια σε αχαρτογράφητα νερά, αλλά και η μόνη που έχει μια επαναστατική «αξία χρήσης». Διαφορετικά, βαδίζει κανείς στους γνώριμους δρόμους είτε της **«ρεαλιστικής» μετάλλαξης** της αριστεράς σε κυβερνώσα διαχειριστική δύναμη στο πεδίο της διανομής στο σύγχρονο καπιταλισμό (ζούμε την κατάρρευση αυτού του κύκλου στις μέρες μας), είτε στην καταφυγή σε οργανωτικά και θεωρητικά σχήματα και κόμματα που εν τέλει αναγκαστικά καταφεύγουν στο **παρελθόν όπως αυτό «υπήρξε»**, είτε σε ποικίλους **θεωρητικούς ή πολιτικούς αναχωρητισμούς** που εύκολα θα μπορούσαν να δικαιολογηθούν με την επίγνωση της δυσκολίας των νέων βημάτων προς τα μπρος.

Σήμερα ωστόσο, **ο τόνος** σε αυτή τη διαλεκτική προσέγγιση «αντίσταση-κομμουνιστική επαναθεμελίωση και συγκρότηση μιας σύγχρονης κομμουνιστικής επαναστατικής στρατηγικής» που θα τολμήσει να δει εκ νέου **«πέρα από τον ορίζοντα»** του σύγχρονου ολοκληρωτικού καπιταλισμού, **πρέπει να πέσει στο δεύτερο σκέλος**. Με αυτό θα μετρηθούμε και εδώ στοχεύει να συμβάλει η πρωτοβουλία για οργάνωση δυνάμεων στη βάση αναζήτησης **κομμουνιστικού προγράμματος και κόμματος** της σύγχρονης εποχής.

Απειθαρχία και τόλμη για ανατρεπτικές απαντήσεις

Η τόλμη σήμερα δε μετριέται μόνο και κυρίως με το «όχι» σε μια πορεία εκφυλισμού και υποταγής στην αστική πολιτική, αλλά με το «ναι» σε μια σύγχρονη επαναστατική στρατηγική. Δεν εξαντλείται στην **κριτική αποτίμηση** και τελικά εκφυλισμό των καθεστώτων του «υπαρκτού σοσιαλισμού», αλλά ανα-μετριέται με ένα νέο **σχέδιο διεθνιστικής κομμουνιστικής απελευθέρωσης** με βάση τις δυνατότητες της εποχής.

Δεν κρίνεται κυρίως στην **απόρριψη της λογικής του «κόμματος-φρουρίου»** ή του «**εκλογικού μετώπου-χυλού**», της αποστεωμένης συζήτησης ή των ατέρμονων ομαδοποιήσεων, όσο στη **σκιαγράφηση των αρχών συγκρότησης και λειτουργίας με βάση την εργατική δημοκρατία, ενιαίας δράσης και συνειδητής συντροφικής πειθαρχίας, σε ένα σύγχρονο κόμμα για την κομμουνιστική απελευθέρωση.**

Δεν φτάνει η αυτονόητη και αναγκαία καταδίκη του εγχειριδιακού κρατικοποιημένου ή κομματικά φυλακισμένου μαρξισμού. Κυρίως απαιτείται η στροφή σε μια μεθοδική θεωρητική, ερευνητική δουλειά που να αναπτύσσει επαναστατικά τον μαρξισμό, αντιμετωπίζοντας κριτικά και διαλεκτικά σύγχρονα ρεύματα σκέψης και αντικαπιταλιστικής κριτικής που αναδύονται διαρκώς.

Δεν αρκεί η **αντιπαράθεση με τα μέτωπα συναλλαγής** με τις αστικές και ρεφορμιστικές δυνάμεις, ούτε η αυτονόητη επισήμανση της στρατηγικής ζημιάς που προκαλούν, αλλά απαιτείται κυρίως η συμβολή σε ένα **συνεκτικό αντικαπιταλιστικό πολιτικό μέτωπο.**

Δεν αποτελεί ιδιαίτερη τόλμη να επιτεθεί κανείς στον **εκφυλισμό του υποταγμένου συνδικαλισμού** (αν και δυστυχώς, συχνά, είναι τόσο απαραίτητο!), όσο το να επιχειρήσει κανείς να δοκιμάσει **βήματα στην κατεύθυνση νέων μορφών οργάνωσης, ενωτικής δράσης των τμημάτων της εργατικής τάξης και της νεολαίας.** Τελικά στη συγκρότηση ενός νέου εργατικού κινήματος, στη βάση της ταξικής αυτοτέλειας και πολιτικής ανεξαρτησίας.

Δεν αρκεί, όσο και αν είναι αναγκαία, η **αντιπαράθεση με την «εθνικοποίηση» της αριστερής και κομμουνιστικής πολιτικής,** την ολοφάνερη εγκατάλειψη του εργατικού διεθνισμού ή την προσχώρηση στον κοσμοπολίτικο αντιδραστικό «διεθνισμό» του κεφαλαίου. Χρειάζεται να αναζητηθούν δρόμοι μέσα από πολλά πεδία (πολεμική απειλή, προσφυγικά και μεταναστευτικά κύματα, οικολογική καταστροφή, ενεργειακοί πόλεμοι και εξορύξεις κλπ), για να οικοδομούνται **όροι επικοινωνίας, διεθνιστικής αλληλέγγυας δράσης.**

Το **NAP** και η **υΚΑ**, όχι χωρίς ταλαντεύσεις και πισωγυρίσματα, έχουν επιλέξει να κινηθούν σε αυτό το δρόμο, με επίγνωση των δυσκολιών. «Συνταγή επιτυχίας» δεν υπάρχει. Η ανατροπή δε γίνεται ποτέ εκ του ασφαλούς και με «σιγουράτζες». Συγκροτείται μόνο μέσω της συνειδητής συλλογικής δράσης των επαναστατών σε κάθε εποχή και στην ικανότητά τους να επικοινωνούν με τα «υπόγεια ρεύματα» και αναπνοές του κόσμου της εργασίας, μακριά από την υπόκλιση στους κατά καιρούς λεγόμενους «εύκολους» και «γρήγορους» δρόμους, που οδηγούν πάντα στην αναπαραγωγή του συστήματος.

ΠΡΙΝ 22/9/19